

Titel: text, [fonem] 145-0020

Citation: "text, [fonem] 145-0020", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 2. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_145-shoot-wacc-1992_0005_145_fonem_0020_p2_bP1_TB00002/facsimile.pdf (tilgået 29. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

3. En meget vigtig forudsætning for at ~~intet~~ fonemteori fandt god grobund var den almindelig stigende interesse for ~~struktur~~
~~lingvistik~~ Som reaktion mod 19. aarh.s interesse for enkeltfæno-
menerne, betones helheden, ~~struktur~~ og de enkelte fænomener saas
som led i en helhedsstruktur, det er strømninger der ogsaa kendes
fra andre videnskaber og fra kunsten. - Naar man ser sproglige
størrelser som ~~indeholder~~ dele af en struktur, kan man betone to sider:
a. Man kan lægge vægt paa ~~den~~ oppositionerne i systemet,
paa elementernes gensidige afgrænsning. Det er det der er fremhævet
sa stærkt af Saussure, ~~og som~~ ~~afgrænser~~ ~~den~~ ~~strukturen~~
~~til~~ ~~den~~ ~~strukturen~~. Saussure's Cours (Bl.) er ikke nogen klar
og konsekvent bog, da den er sammenskrevet paa grundlag af hans ele-
vers notater. - I ~~den~~ kapitel VII defineres phonologie som lydfy-
siologi (og fonetik som historisk lydlaere) og le phonème defineres
p. 65 som "la somme des impressions acoustiques et des mouvements
articulatoires, de l'unité entendue et de l'unité parlée, l'une
conditionnant l'autre." - og p. 98 siges endogsaa at man ~~ikke~~
~~skal~~ ~~bare~~ ~~undgå~~ at sige at ordene bestaar af fonemer, eftersom
ordene er des images acoustiques og fonemet" impliquent une idée
d'action vocale, ne peut convenir qu'au mot parlé, à la réalisation
de l'image intérieure dans le discours." - Men p. 58 siges at
chaque langue .. opføre sur un nombre déterminé de phonèmes bien dif-
férentiels" - og senere i bogen bruges phonème om disse mere abstrak-
te størrelser. - der er et bestemt antal, og de faar deres "værdi"
ved den gensidige afgrænsning, og dennesker paa grundlag af funk-
tionen til det andet plan (altsaa den betydningsadskillende funk-
tion) som man her kommer til ad en anden vej). Og S. karakteri-
serer dem p. 164 ff. som rene formstørrelser "D'ailleurs il est
impossible que le son, élément matériel, appartienne par lui-même
à la langue. Il n'est pour elle qu'une chose secondaire, une matie-
re qu'elle met en oeuvre, Toutes les valeurs conventionnelles pré-
sentent ce caractère de ne pas se confondre avec l'élément tangible
qui leur sert de support. " ... le signifiant linguistique .xxx-
dans son essence il n'est aucunement phonique, il est incorporel,
constitué, non par sa substance matérielle, mais uniquement par
les différences qui séparent son image acoustique de toutes les
autres. --- Chaque idiome compose ses mots sur la base d'un sy-
stème d'éléments sonores dont chacun forme une unité nettement
délimitée et dont le nombre est parfaitement déterminé. Or ce
qui les caractérise, ce n'est pas, comme on pourrait le croire,
leur qualité propre et positive, mais simplement le fait qu'ils ne
se confondent pas entre eux. Les phonèmes sont avant tout des enti-
tés oppositives, relatives et négatives. " - derefter gives nogle
ex. paa forskellig rigtighedsbredde p.gr. af gensidig afgrænsning
(fx. fr. r kan udsales som x, men tysk r kan ikke). -
Dette har haft en meget stor betydning for Pragkredsen. De over-
tog Saussures skel mellem langue og parole, mellem det materielle
(det fonetiske) og det ikke materielle (det fonologiske, -- men
uden at gennemføre dette klart ~~skel~~, ~~til~~ ~~den~~ ~~strukturen~~
~~hans~~ ~~betoning~~ af at det er
oppositionerne der er det vigtige, betoningen af systemtanken, ~~det~~
man fik desuden stor betydning for Hjelmslev, som især benyttede
systemideen, og i konsekvent ~~fx~~ ~~udformning~~, tanken om spro-
get, (ogsaa dets udtryksside) som ren form.
xbx

b. Man kan ogsaa lægge vægt paa ikke blot at opstille inventa-
ret af fonemer ~~og~~ ~~udfra~~ ~~den~~ ~~strukturen~~
funktionen til indholdet, men man kan prøve at definere dem posi-
tivist ved deres funktion til andre led i den sproglige kæde. Det
er det S. kalder rapport syntagmatique, men som han ikke gør meget
ud af og slet ikke nævner for udtrykket (at han i Mémoire kalder